

Dr. TAMER BOZKURT

**ANONİM ŞİRKETLERDE
PAY DEVRİNİN SINIRLANDIRILMASI
(BAĞLAM)
-DIE VINKULIERUNG-**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
SUNUŞ VE TEŞEKKÜR	IX
İÇİNDEKİLER	XIX
KISALTMALAR	XXXI
GİRİŞ	1
I. SUNUŞ	1
II. PAY DEVRİNİN SERBESTLİĞİ İLKESİ	4
A. Genel Olarak	4
B. İlkenin Temelinde Yatan Nedenler	6
III. İNCELEME PLANI	9

Birinci Bölüm

Anonim Şirkette Bağlam Kuralları ile İlgili Temel Bilgiler

§1. “BAĞLAM” KAVRAMI, “BAĞLAM”IN TÜRLERİ VE AMAÇLARI	11
I. KAVRAM	11
A. İsviçre, Alman ve Fransız Hukukunda	11
B. Türk Hukukunda	13

II. BAĞLAM TÜRLERİ.....	14
A. Esas Sözleşmeye Dayanan - Yasaya Dayanan	14
1. Esas Sözleşmeye Dayanan.....	14
a. Genel Olarak	14
b. Şekli ve Maddî Bağlam.....	16
2. Yasaya Dayanan	17
B. Önceki Bağlam – Sonraki Bağlam	18
C. Borçlar Hukuku Sözleşmeleri ile Getirilen Sınırlamalar	19
III. BAĞLAMIN AMAÇLARI.....	20
A. Genel Olarak	20
B. Malî Gücü Zayıf Kişilere Karşı Şirketi ve Malvarlığını Koruma	21
C. Şirketin Kendine Özgü Niteliklerini ve Bağımsızlığını	
Koruma.....	21
D. Yabancılaşmaya Karşı Koruma	23
1. İç ve Dış Yabancılaşmaya Karşı Koruma	23
2. Şirket Ele Geçirmeleri ve Kötüniyetli Devralmalara	
Karşı Koruma	26
E. Payların Tek Elde Toplanması ve Yoğunlaşmayı Önleme	28
§2. BAĞLAMIN OLUŞTURULMASI, KALDIRILMASI ile	
UYGULAMA ALANI	29
I. BAĞLAMIN OLUŞTURULMASI VE KALDIRILMASI.....	29
A. Bağlamın Oluşturulması.....	29
1. İlk Esas Sözleşmedeki Bağlam	29
2. Sonraki Bağlam.....	32
a. Genel Olarak.....	32
b. Koşullar ve Sonraki Bağlamın Zamansal Uygulama	
Alanı	34
aa. Koşullar.....	34
aaa. Şekli Koşul.....	34
bbb. Maddî Koşullar ve Sınırlamalar.....	35

ccc. Sonraki Bağlama İlişkin Özel Bir Durum: Hâmiline Yazılı Pay Senetlerinin Bağlı Nama Yazılı Hâle Getirilmesi.....	36
bb. Sonraki Bağlamın Zamansal Uygulama Alanı	38
B. Bağlamın Kaldırılması veya Yumuşatılması.....	40
C. Bağlamın Etkisini Kaybetmesi.....	42
1. Şirket Amacının Değiştirilmesi ve İmtiyazlı Pay Yaratılması	42
2. Şirketin Tasfiyeye Girmesi.....	44
II. PAYIN TÜRÜ ve PAY ÜZERİNDEKİ HUKUKÎ TASARRUFLARA GÖRE BAĞLAMIN KAPSAMI ve UYGULAMA ALANI	45
A. İlgili Payların Türüne Göre	45
1. Pay Senedine Bağlanmış Paylar	45
a. Nama Yazılı Pay Senetleri.....	45
b. Hâmiline Yazılı Pay Senetleri.....	46
2. Çıplak Paylar	46
3. İlmühaberler	47
4. İntifa Senetlerinin Bağlama Tâbi Olup Olmayacağı Sorunu	48
B. Payların Üzerine Kurulan Aynî Hak Durumuna Göre	52
1. Bağlı Nama Yazılı Pay/Pay Senetlerinin Üzerinde İntifa Hakkı Kurulmasında	52
2. Bağlı Nama Yazılı Pay/Pay Senetlerinin Üzerinde Rehin Hakkı Kurulmasında	53
C. Devretme Niyetine Göre.....	54
1. İnançlı Devirler.....	54
2. Meşru Hâmil Görüntüsü Yaratan Devirler (Legitimationsübertragung)	54
D. Devir İşlemine Göre: Taahhüt ve Tasarruf İşlemleri.....	55
E. Aslen veya Devren İktisaba Göre.....	56

F. Bağlamın Kapsamının Belirlenmesinde Amaçsal İndirgeme (Teleologische Reduktion) ile Çıkan Diğer Olasılık ve Sonuçlar	57
1. Dolaylı Devirler (mittelbare Übertragung) Bakımından	57
2. Şirketin Kendi Paylarını İktisap Etmesi ve İktisap Ettiği Payları Elden Çıkarması Bakımından	58
3. Tek Ortak Tarafından Yapılan Tasarruflar Bakımından	59
4. İşleme Tüm Pay Sahiplerinin Katılması Bakımından	60

İkinci Bölüm

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Bağlam Kuralları

§3. YENİ BAĞLAM SİSTEMİ ve TTK'NİN SİSTEMATİĞİNİN ELEŞTİRİSİ.....	61
I. GENEL OLARAK	61
II. “BORSADA İŞLEM GÖRME” ve “BORSAYA KOTE EDİLME” KAVRAMLARI	62
§4. BORSADA İŞLEM GÖRMEYEN NAMA YAZILI PAYLARDA	67
I. GENEL OLARAK	67
II. ESAS SÖZLEŞMEDE ÖNGÖRÜLEN “ÖNEMLİ NEDENLER”	67
A. Genel Olarak	67
B. Red Nedenlerinin Taşınması Gereken Nitelikler, Red Nedenlerinin Yorumu ve Hukukî Sonuçlar	68
1. Esas Sözleşmedeki “Önemli Nedenlerin” Açıklığı.....	68
a. Genel Olarak.....	68
b. Önemli (Red) Nedenlerin Belirgin Olması Gereği	69
c. Hangi Kayıtlar Belirginlik Sağlayamaz?	71
2. Esas Sözleşmedeki “Önemli Neden” ve “Önemli Neden”in İçeriğinin Doldurulması	73
a. “Önemli Neden” Kavramı	73
b. “Önemli Neden”in İçeriğinin Doldurulması.....	75

aa. “Şirketin İşletme Konusu” veya “İşletmenin Ekonomik Bağımsızlığı” Kavramları	75
aaa. “İşletme Konusu” ve “Şirket Amacı” Kavramları ve İşletme Konusunun Korunmasında Bağlamın Rolü	76
bbb. İşletmenin Ekonomik Bağımsızlığı	79
ccc. Sayımın Sınırlı Olup Olmadığı Sorunu	80
bb. Önemli Nedenlere Somut Örnekler ve Önemli Nedenlerin Uygulama Alanı.....	83
aaa. Müktesibin Mesleği veya Kişisel Durumu ile İlgili Nedenler	83
aaaa. Genel Olarak	83
bbbb.Mesleki Nitelikler	84
cccc. Kişisel Durumlar (Siyasî, Dini, Felsefî Görüş Farkı) ve İsviçre Hukukuna Nazaran Farklılıklar	88
bbb. Rakip Klozu.....	93
aaaa. Genel Olarak	93
bbbb.Rakip Kavramı ve Rakiplerin Şirketten Uzak Tutulmasının Koşulları	94
i. Rakip ve Rakibe Yakın Duran Kişiler Kavramı.....	94
ii. Koşullar	96
ccc. Yüzdesel ve Pay Sahibi Başına Sayısal Sınırlamalar	100
ddd. Şirketler Topluluğu Hâkimiyetine Girmeye ve Şirketteki Kontrol Değişimine Karşı Korunma	108
aaaa. Şirketler Topluluğu Hakimiyetine Girme	
i. Genel Olarak	108
ii. Topluluk Hâkimiyetine Girmenin Bağlam Açısından İrdelenmesi	110
bbbb.Şirketteki Kontrol Değişimine Karşı Korunma	115
eee. Yabancılık Koşulları	118
fff. Aile Klozları	121

ggg. Diğer Nedenler	125
3. Esas Sözleşmesel Red Nedenleri - Red Kararı İlişkisi ve Reddin Haklı Olması Koşulu	127
4. Esas Sözleşmedeki Bağlam Hükümlerinin Yorumu	131
5. Yetersiz ve Caiz Olmayan Red Nedenlerinin Hukukî Sonuçları.....	132
C. Red Kararının Taşınması Gereken Koşullar	133
III. DEVRE ONAYDAN İKİ ÖZEL “KAÇINMA” OLANAĞI OLARAK İNANÇLI DEVİR ve KAÇINMA KLOZU.....	135
A. Genel Olarak	135
B. Kaçınma Klozu (Escape Clause)	135
1. Genel Olarak	135
2. Kaçınma Klozunun Amaç ve İşlevi ile Esas Sözleşmesel Red Nedenleri ile İlişkisi	136
a. Amaç	136
b. Esas Sözleşmesel Red Nedenleri ile İlişki.....	138
3. Kaçınma Klozunun Koşulları, Uygulama Alanı ve Sınırları.....	139
a. Koşullar	139
aa. Paylara Devir Sınırlaması Getirilmiş Olması.....	139
bb. Esas Sözleşmede Dayanak Olmasının Gerekmemesi.....	142
cc. Bağlı Nama Yazılı Payın Devredilmesi ve Şirkete Başvuru.....	145
dd. Herhangi Bir Gerekçe İleri Sürülmeden Onaydan Kaçınma	147
b. Sınırlar	148
aa. Yetkinin Yönetim Kurulunda Olduğu Durumlarda (Ana Kural)	148
aaa. Özen ve Sadakat Borcu	148
bbb. Eşit İşlem İlkesi.....	150
ccc. Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı.....	153
bb. Yetkinin İstisnaen Genel Kurulda Olduğu Durumlarda	154

C. Alım Teklifi	155
1. Genel Olarak	155
2. Kapsam	159
3. Muhatap	161
a. İradî Devirlerde.....	161
b. Özel İktisap Hâllerinde (Yasal Devirlerde).....	162
4. Etkisi.....	162
5. Şirketin Payları Kendi, Pay Sahipleri veya Üçüncü Kişi Hesabına İktisabı.....	164
a. Genel Olarak.....	164
b. Kendi Hesabına İktisap ve Şirketin Kendi Paylarını İktisabı ile İlgili Sınırların Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu	165
aa. Genel Olarak	165
bb. Şirketin İktisap Ettiği Payları Elden Çıkarması ve Uyulması Gereken İlkeler	170
c. Pay Sahipleri veya Üçüncü Kişi Hesabına İktisap	174
6. “Gerçek Değer” Kavramı	175
a. Genel Olarak.....	175
b. Gerçek Değerin Saptanmasında Dikkate Alınacak Ölçütler	176
c. Gerçek Değerin Mahkeme Tarafından Saptanması.....	184
d. Payın Değeri ve Değerlemeyi Yapacak Üçüncü Kişinin Esas Sözleşme ile Saptanması Sorunu.....	190
7. Süre	193
D. İnançlı İktisap (m. 493/3)	196
1. Genel Olarak	196
2. Hükümün Uygulanması İçin Esas Sözleşmede Öngörülmesi Gerekip Gerekmediği Sorunu	199
3. Yaptırım.....	200
IV. HAKLARIN GEÇİŞİ.....	202
A. Genel Olarak	202

B. İradî Devirlerde.....	202
1. Yasal Düzenleme ve Bölünmenin Bertaraf Edilmesi: Pay Sahipliği Haklarında Birlik	202
2. Devredenle Devralan Arasındaki İlişkiler	207
3. Onay İçin Süre	209
4. Hakların Mahkeme Kararı ile Geçişine İlişkin Bazı Sorunlar	209
C. Yasal Devirlerde (Özel İktisap Hâlleri)	211
1. Genel Olarak	211
2. TTK'daki Özel İktisap Hâlleri ve Bunların Sınırlayıcı Olup Olmadığı Sorunu	213
a. Özel İktisap Hâlleri.....	213
aa. Miras ve Miras Paylaşımı	213
bb. Eşlerarası Mal Rejimi	216
aaa. Genel Olarak	216
bbb. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Bağlam İlişmesine Kısa Bir Bakış	217
cc. Cebri İcra	219
b. Sayımın Sınırlayıcı Olup Olmadığı Sorunu.....	222
aa. Genel Olarak	222
bb. Hükmün Kapsamının Belirlenmesi ile İlgili Özel Bazı Durumlar.....	226
aaa. Birleşme.....	226
aaaa. İsviçre Hukukundaki Görüşler	226
bbbb.Görüşümüz	229
i. Genel Olarak	229
ii. Borsada İşlem Görmeyen Nama Yazılı Pay/ Pay Senetleri Bakımından	230
iii. Borsada İşlem Gören Nama Yazılı Paylar Bakımından.....	233
bbb. Bölünme	235
aaaa. İsviçre Hukukundaki Görüşler	235
bbbb.Görüşümüz	237
cc. Tür Değiştirme, Malvarlığının Devri ve Diğer Olasılıklar.....	238

3. Müktesibin Reddinin Koşulları ve Sonuçları.....	240
4. Şirketin Onayının veya Reddinin Etkisi ve Sonuçları.....	241
a. Hakların Geçiş Sistemi	241
b. Devre Onay Verilmesi/Verilmemesinin Sonuçları ve Reddedilen Müktesibin Durumu	246
aa. Devre Onay Verilmesi ve Sonuçları	246
bb. Devre Onay Verilmemesi ve Reddedilen Müktesibin Durumu	247
cc. Alım Hakkının Kullanım Zamanı ve Şekli	250
§5. BORSADA İŞLEM GÖRMEYEN NAMA YAZILI PAY/ PAY SENETLERİNDE DEVREDİLEBİLİRLİĞİN ZORLAŞTIRILMASI VE KOLAYLAŞTIRILMASI	252
I. GENEL OLARAK	252
II. PAYLAR ÜZERİNDEKİ ÖNCELİK, ÖN ALIM VE BENZERİ HAKLARIN YENİ BAĞLAM DÜZENİ KARŞISINDAKİ DURUMU	255
1. Genel Olarak	255
2. Öncelik, Ön Alım, Alım ve Geriye Alım Hakları	256
a. Öncelik Hakkı (Vorhandsrecht).....	256
b. Ön Alım Hakkı (Vorkaufsrecht)	259
c. Alım, Satım ve Geri Alım Hakları	260
3. Öncelik, Ön Alım, Alım ve Geri Alım Haklarının Yeni Bağlam Rejimi Karşısındaki Durumu.....	261
a. İsviçre Hukuku	261
b. Alman Hukuku	264
c. Türk Hukukundaki Yaklaşımlar ve Görüşümüz	265
aa. Hükümlerin Niteliği	265
bb. Geçerlilik Sorunu	267
cc. Görüşümüz	272
§6. BORSADA İŞLEM GÖREN NAMA YAZILI PAYLARDA.....	283
I. GENEL OLARAK.....	283
II. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ DURUM.....	285
A. Alman ve Avusturya Hukuku.....	285

B. Fransız Hukuku	287
C. İngiliz Hukuku.....	288
III. BORSADA İŞLEM GÖREN NAMA YAZILI PAYLARDA BAĞLAMIN YUMUŞAMASI/ORTADAN KALKMASI VE SİSTEM FARKLILIĞI	289
IV. PİYASALAR AÇISINDAN “BORSADA İŞLEM GÖREN PAY” KAVRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ	291
V. BORSADA İŞLEM GÖREN NAMA YAZILI PAYLAR BAKIMINDAN BAĞLAM SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: BORSA İÇİ ve BORSA DIŞI İKTİSAP	295
A. Borsa İçi İktisap	295
1. Genel Olarak	295
2. Özel Hükümlerinin Değerlendirilmesi	300
a. Genel Olarak.....	300
b. 6112 sayılı RTÜK Kanunu.....	300
c. 2920 sayılı Sivil Havacılık Kanunu.....	302
d. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (Deniz Ticareti Kitabı)	305
3. Ana Ayırım.....	306
a. Borsa Şirketi Olmayan HAAO’lar.....	306
b. Borsa Şirketi Olan HAAO’lar	308
B. Borsa Dışı İktisap	308
a. Genel Olarak.....	308
b. Hukuki İşlem Yoluyla Gerçekleşen Borsa Dışı İktisap	309
aa. Genel Olarak.....	309
bb. Şirketin Pay Sahibi Olarak Tanımama Olanakları.....	310
aaa. Yüzdelik Sınırlama.....	310
bbb. İnançlı İktisap	311
c. Hukuki İşlem Dışında Gerçekleşen Borsa Dışı İktisap	312
VI. HAKLARIN GEÇİŞİ VE KULLANILMASI.....	313
VII. DEĞERLENDİRME	313

Üçüncü Bölüm
Pay Sahibi Olarak Tanınma Süreci ve Yargısal
Denetim

§7. BAĞLI NAMA YAZILI PAYLARDA, PAY SAHİBİ OLARAK TANINMA ve PAY DEFTERİNE KAYIT SÜRECİ	317
I. GENEL OLARAK	317
II. PAY SAHİBİ OLARAK TANINMA BAŞVURUSU ve SÜREÇ..	318
A. Tanınma (ve Pay Defterine Kayıt) Başvurusu	318
1. Genel Olarak	318
2. Taraflar	319
3. Süre	320
4. Şekil	321
B. Tanınma (ve Pay Defterine Kayıt) Kararı	321
1. Yetkili Organ	321
a. Yönetim Kurulunun Yetkisi	321
b. Yetki Devri ve Yetkinin Kullanılması ile İlgili Değişik Olasılıklar ile Yetki Devrinin Sınırı	324
c. Devre İlişkin Oylamaya Katılma Sorunu	326
2. Şirketin İnceleme Yükümü.....	328
3. Karar İçin Ölçütler, Takdir Yetkisi ve Sınırlar.....	331
4. Kararın Açıklanması ile İlgili Esaslar.....	333
a. İçerik	333
b. Yetki	334
c. Şekil.....	334
d. Gerekçe ve Süre	336
e. Rücu.....	337
C. Yargısal Denetim	339
1. Genel Olarak.....	339
2. Dava Açmaya Yetkili Kişiler ve Açılacak Davalar	342
a. Dava Açmaya Yetkili Kişiler	342

b. Açılabilir Davalar	346
SONUÇ	351
KAYNAKÇA	369
KAVRAM DİZİNİ.....	405
MADDE DİZİNİ	415